

KUML 1988
-89

KUML¹⁹⁸⁸₋₈₉

KUML¹⁹⁸⁸ -89

ÅRBOG FOR
JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

With Summaries in English

Jysk Arkæologisk Selskab satte dette KUML
til minde om
JOHANNES BRØNDSTED
i hundredåret for hans fødsel
den 5. oktober 1890

I kommission hos Aarhus Universitetsforlag

Redaktion: Poul Kjærum

Redaktionsudvalg:

Jens Henrik Bech, Thisted

Steen Hvass, Vejle

Stig Jensen, Ribe

Erik Johansen, Aalborg

Erik Jørgensen, Haderslev

Hans Jørgen Madsen, Århus.

Omslag: Sporer fra ryttergrav i Gantrup

Udgivet med støtte af Statens humanistiske Forskningsråd

Omslag: Flemming Bau

Tilrettelæggelse: Elsebet Morville

Special-Trykkeriet Viborg a-s

Skrift: Baskerville 11/12

Papir: Stora G-print 120 g

Copyright 1990 by Jysk Arkæologisk Selskab

ISBN 87-7288-050-3

ISSN 0454 6245

Indhold/Contents

<i>Poul Kjerum</i> : Johannes Brøndsted – et 100 års minde	7
<i>Jørgen Jensen</i> : Arkæologien mellem videnskab og folkelighed	9
Archaeology between science and popularization	14
<i>Steen Hvass</i> : Asken Yggdrasil	15
Yggdrasil. The World Tree	20
<i>Peter Gathercole</i> : Gordon Childe efter 30 år. Forelæsning ved 40 års jubilæet for oprettelsen af Forhistorisk Arkæologisk Institut ved Aarhus Universitet	21
Gordon Childe after thirty years	27
<i>Gert Hougaard Rasmussen</i> : Okkergrave fra ældre stenalder på Djursland	31
Ochre graves from the Early Stone Age on Djursland	40
<i>Pia Bennike og Verner Alexandersen</i> : Fannerup-skelettet. Antropologiske studier	43
Anthropological studies of the Fannerup skeleton from the Early Stone Age	56
<i>Lone og Steen Hvass</i> : Et gravkammer fra enkeltgravskulturen	57
Grave chambers in the single-grave culture	75
<i>Orla Madsen</i> : Gantrup. En enkeltgravshøj med ringrøft og grav med dødehus	77
Gantrup. A mound from the single-grave culture with a circular trench and a grave with a mortuary house	95
<i>Orla Madsen</i> : Grønlund. En høj med kammergrav og andre grave fra bronzealderen	97
A mound with a chamber-grave and other graves from the Bronze Age at Grønlund	117
<i>Erik Jørgensen</i> : Højgård, Avnevig og Måde. Tre syd- og sønderjyske grave fra tiden omkring Kristi fødsel	119
Højgård, Avnevig and Måde. Three graves from Slesvig and Southern Jutland from the time around the birth of Christ	141
<i>Dorthe Kaldal Mikkelsen</i> : To ryttergrave fra ældre romersk jernalder – den ene med tilhørende bebyggelse	143
Two equestrian graves from the early Roman Iron Age – one with an associated settlement	195
<i>Henrik Jarl Hansen</i> : Dankirke. Jernalderboplads og rigdomscenter. Oversigt over udgravningerne 1965-70	201
Dankirke. Eisenzeitliche Siedlung und Handelszentrum. Übersicht über die Ausgrabungen von 1965-1970	241
<i>Steen Wulff Andersen</i> : Alsiske brandgrave fra den yngre jernalder	249
Cremation graves from the late Iron Age on Als	285
<i>Jens Jeppesen og Hans Jørgen Madsen</i> : Stormandsgård og kirke i Lisbjerg	289
A nobleman's farm and church in Lisbjerg	309
<i>Torben Egebjerg Hansen</i> : Værktøjsfundet fra Dejbjerg. En vikingetidshåndværkers redskaber	311
The implements found at Dejbjerg	323
<i>Nils M. Jensen og Jens Sørensen</i> : Nonnebakkeanlægget i Odense. En ny brik til udforskningen	325
A new clue towards solving the puzzle of the Nonnebakke construction in Odense	333
<i>Hans Krøngård Kvistensen</i> : Spor efter guldsmede fra vikingetiden i Viborg	335
Traces left by goldsmiths in Viking Age Viborg	346
<i>Anne Hedeager Krag</i> : Frankisk-Byzantinsk dragtindflydelse. Tre jyske gravfund fra det 10. årh. e.Kr.	347
Fränkisch-byzantinische Einfluss auf die Tracht des 10. Jhr. n. Chr. Durch Trachtfunde aus drei jütischen Gräbern	358
<i>Gad Rausing</i> : Fanns ren i Skotland under vikingatid?	359
On the question of Reindeer in Scotland in postglacial times	361
<i>Jysk Arkæologisk Selskab 1988 og 89</i>	365

Gordon Childe efter 30 år

Forelæsning ved 40 års jubilæet for oprettelsen af
Forhistorisk Arkæologisk Institut ved Aarhus Universitet

Af Peter Gathercole

Professor Vere Gordon Childe (1892-1957) var sin tids førende europæiske arkæolog. Han var australsk af fødsel, havde eksamen fra Sidney og Oxford universiteter og kom til arkæologien via den komparative filologi. Mellem 1915 og sin død skrev han et stort antal bøger og artikler; inklusive reviderede udgaver, oversættelser og anmeldelser indeholder hans bibliografi mere end 600 titler. Hans særlige interesser var europæisk neolitikum og bronzealder, samt Nærøstens betydning for udviklingsforløbet i disse tidsaldre. Han skrev også om arkæologiens bidrag til studiet af samfundsudvikling og havde en dyb interesse for sin samtids opfattelse af sig selv.

Childe havde en encyclopædisk viden om sit fags videnskabelige materiale, som han bragte i kronologisk og kulturel orden med en omhu, der hidtil var ukendt i den engelsktalende arkæologiske verden. Disse data efterprøvede han nøje med vågen opmærksomhed på betydningen af nye fund og forskningsresultater, som han indkorporerede i de reviderede udgaver af sine mere betydningsfulde bøger.

Mens han sædvanligvis primært blev betragtet som en fremragende synsist, opfattede han selv sit bidrag til arkæologien meget anderledes, nemlig som den der foreslog »*tolkningsbegreber og forklaringsmetoder*« (Childe 1958a:69). Bag dette synspunkt stod hans overbevisning om at faget først og fremmest krævede klare forskningsmetoder, og at det blivende i tolkninger er de ideer, der ligger til grund for dem. I hans hænder blev arkæologi også et fag med implikationer, der går langt videre end fagets engagement i de rent materielle vidnesbyrd. Arkæologien kunne også illustrere sådanne emner som samfundsudvikling i fortid, nutid og fremtid. For at forstå Childes arkæologiske karriere er det nødvendigt at kende baggrunden for den.

I 1917 da Childe havde fuldført sine studier i Oxford vendte han tilbage til Australien, hvor han var ude af stand til at få en akademisk stilling på grund af sine politiske aktiviteter. Til sidst blev han privatsekretær for John Storey, der var leder af New South Wales arbejderparti og som blev premierminister, da partiet kom til magten i april 1920. I den periode samlede Childe materiale til sin første bog »*How Labour Governs: a Study of Workers' Representation in Australia*«, der blev publiceret i 1923. Mod slutnin-

gen af 1921 blev han overført til regeringens kontor i London, men denne forflytning faldt sammen med et regeringsskifte hjemme, og hans stilling blev øjeblikkelig nedlagt. Skønt Childe ikke straks opgav en mulig karriere indenfor revolutionær politik, besluttede han at blive i England for at drive arkæologisk forskning. Han forblev på venstrefløjen resten af sit liv, og undslod sig ikke for politisk aktivitet. En stor del af hans arkæologiske produktion skal vurderes med dette engagement i tankerne.

Efter nogle års rejser til museer og fundsteder særlig i Central- og Østeuropa blev han i 1925 udnævnt til bibliotekar for »*The Royal Anthropological Institute*«. To år senere ændredes hans skæbne dramatisk, da han fik tildelt det første professorat i arkæologi ved universitetet i Edinburgh. Han var således 35 år, før han fik sin første akademiske stilling.

Årene 1925-1930 blev umådelig produktive. Childe publicerede en sammenhængende række af bøger, der viser, hvordan hans interesser var modnede. »*The Dawn of European Civilization*« (1925) skulle blive hans mest indflydelsesrige og også mest reviderede arbejde. I forordet til bogen definerer han sit sigte med den i disse ofte citerede ord »*Mit tema er grundlæggelsen af den europæiske civilisation som en helt speciel og enestående manifestation af den menneskelige ånd*«. (Childe 1925: XIII). Dette tema kom til at optage ham dybt, og han uddybede andre elementer i det i: »*The Danube in Prehistory*« (1929) og »*The Bronze Age*« (1920). Disse bøger betragtes af nogle som hans vigtigste, mens andre ser hans værker om metode og teori som lige så betydningsfulde.

Childe opholdt sig 19 år i Skotland, hvor han foretog og løbende publicerede et stort antal udgravninger af megalitgrave, bopladser og befæstede anlæg. Det mest kendte af disse anlæg er den neolitiske landsby ved *Skara Brae* på Orkney, som han publicerede i bogform i 1931.

Hans pligter som universitetslærer var begrænsede (skønt det skal bemærkes, at han var den eneste lærer indtil 1939), og han skrev i den tid flere sammenfattende arbejder, først og fremmest »*The Prehistory of Scotland*« (1935) og »*Prehistoric Communities of the British Isles*« (1940). Mellem 1936 og 1944 publicerede han desuden adskillige populærvidenskabelige bøger som blev meget læst (se nedenfor).

I 1946 blev Childe professor i forhistorisk europæisk arkæologi og direktør for det arkæologiske institut ved London Universitet, hvor han sad til sin afgang i 1956. Strømmen af bøger og artikler fortsatte støt i dette årti inklusive yderligere revisioner af nogle af hans større arbejder. Ny arbejder omfatter »*History*« (1947), »*Social Evolution*« (1951), »*Piecing together the Past*« (1956) »*Society and Knowledge*« (1956), »*A Short Introduction to Archaeology*« (1956) og »*The Prehistory of European Society*« (1958). Det sidste blev et posthumt arbejde. Ved sin afgang fra instituttet vendte Childe tilbage til Australien, hvor han begik selvmord forvisset om, at han ikke havde mere at byde hverken sit fag eller samfundet.

Childes virksomhed faldt i en meget dynamisk periode for europæisk arkæologisk forskning, hvor nye undersøgelser og tolkninger kastede nyt lys på definitionerne af og samspillet mellem kulturer. Først hen mod slutningen af Childes liv begyndte C14 dateringer at komme i større omfang, og de drastiske kronologiske revisioner, som disse dateringer skulle føre til, kom først senere.

Ifølge Glyn Daniel, sagde Childe, at »der ikke var sikre dateringer i Europa før 1400 f.Kr.« (Daniel 1967:282). Mange af Childes tolkninger var foreløbige, hvad han var sig bevidst. Da C14-dateringernes gyldighed blev bekræftet, blev mange af Childes argumenter kuldkastet. Som Sherratt har bemærket: »... C14-dateringerne synes at bekræfte Europas kulturelle autonomi i de forhistoriske tider, og det tog ikke lang tid, før Childes vakkende kronologiske og intellektuelle struktur faldt sammen« (Sherratt 1989: 183). Det var ikke længere muligt at betragte Europa som et barn af orienten, men ironisk nok blev dets »helt specielle og enestående manifestation af den menneskelige ånd« som Childe havde søgt fra 1925, hermed lagt for dagen.

Meget af arven fra Childe forbliver betydningsfuld. F.eks. understregede han i 1929 tolkningens subjektivitet: »Mønstrene på vort lærred er imidlertid ikke logisk frembragt af selve kendsgerningerne. Tværtimod er det en subjektiv konstruktion, der kun er et resultat af en forudfattet antagelse. Vi har antaget, at det sydøstlige Europa havde prioriteten og tolket vore data derefter, så længe det var muligt uden at gøre åbenbar vold mod kendsgerninger«. (Childe 1929:417).

I 1950 sagde han ifølge Fortes om begrænsningen i definitionen af de arkæologiske kulturer:

»Genstande er fossile rester af kulturer, sådan som de stadig kan betragtes af antropologer, og symboliserer adfærdsmønstre, der er overleveret indenfor sociale grupper, på samme måde som sprog og sædvane er indlært. Skønt meget mangler, kan der gøres et forsøg på at rekonstruere disse adfærdsmønstre. Vi må imidlertid stadig være opmærksomme på det problematiske i begrebet. Værdier og kategorier er kulturbetingsde. Det gode, det sande og det smukke er relative begreber fastlagt af samfundet. Vi er bundet til den referenceramme, som vi har fra vor egen kultur, og vi er ude af stand til at løsrive os fra den«. (Fortes 1950: 713). Som Champion har bemærket »... mere end nogen anden forfatter før og efter har Childe indset de kritiske problemer, der vedrører spørgsmålet om, hvorledes viden om fortiden er mulig og hvilken slags viden det er« (Champion 1981). Childes løsning på denne subjektive/objektive debat (der selv er en side af videnssociologien) var at understrege den nære relation mellem teori og praksis. Han hævder at: »... i praksis er adskillelsen mellem subjekt og objekt overskredet. Virkelige tanker om det fortidige har givet sig udtryk i handling. Virkelig tænkning er allerede blevet objektiviseret. For at kunne studere et fortidigt samfund er det ikke nødvendigt at gøre dets virkelige tanker til objekter, for det er allerede blevet gjort. De fund og monumenter, der studeres af arkæologen, er helt åbenbart objekter og behøver ingen oversættelse inden for en anden begrebsramme. Alligevel er de konkrete udtryk for tanke. Men hvad der er sandt for de

håndgribelige redskaber som arkæologien arbejder med, er også sandt for intellektuelle redskaber, der er så immaterielle som matematiske formler og logiske kategorier» (Childe 1949a:25).

Men hvordan, kan man spørge, er det muligt at konstatere tilstedeværelsen af sådanne immaterielle redskaber i det arkæologiske materiale? Det problem er stadig et godt emne.

Childes opmærksomhed på det, som Champion i 1981 havde kaldt »den samtidige sammenhæng« inden for arkæologisk forskning havde bredere betydning for hans arbejde. Skønt udpræget specialist var han også opmærksom på sin gæld til det samfund, som gav ham mulighed for at arbejde med faget.

Han så det europæiske samfunds udvikling som del af en »hovedstrøm« (hans ord) i samfundsudviklingen. Et synspunkt, der er klart fremstillet i hans populære bog »*What Happened in History*« (1942), som mange kritikere i dag betragter som et alt for eurocentrisk synspunkt. Childe var i denne sammenhæng meget influeret af Hegel og Marx. Mange af hans karakteristiske af det forhistoriske Europas særpræg er i første udgave af »*The Dawn of European Civilization*« og i »*The Ayrans*« udpræget hegelsk. Gælden til marxismen i hans arkæologiske tolkning blev udtalt efter et besøg i USSR i 1934, som det klart fremgår af hans anmeldelse af en bog af den klassiske forsker George Thomson i 1949:

»Jeg tror ligeså meget som forfatteren, at (Marxisme) er potentiel værdifuld, og at nogle af arbejderne (dvs. akademiske kolleger) kan blive omvendt til en dialektisk materialismes sunde metode ved en konkret demonstration (jeg blev selv overbevist af nogle russiske artikler om forhistorisk arkæologi)« (Childe 1949b:251).

Overbevisning om den dialektiske materialismes rigtighed medførte imidlertid ikke en ubetinget accept af marxisme – leninisme. En antydning af det kan ses i den russiske forsker S. Lyaskovskys reaktioner på Childes populære fremstillinger af den sociale udvikling i den gamle verden, i »*Man Makes Himself*« (1936), »*What Happened in History*« og »*Progress and Archaeology*« (1944):

»Forfatteren er interesseret i sovjetisk videnskab og er sympatisk indstillet overfor den. Det er derfor så meget desto vigtigere at påvise, at Childes opfattelse (af historisk udvikling) er begrænset til økonomisk materialisme. Gennemgående er den ganske langt fra ægte marxistisk ideologi. I en hel række vigtige udsagn om primitiv og fortidig historie tegner forfatteren sig uheldigvis for reaktionære synspunkter«. (Lyaskovsky 1947:104; oversættelse af Barbara Laughlin).

Lige siden Childe skrev »*The Bronze Age*« havde han lige så udpræget interesse for teknologiens sociale som for dens økonomiske betydning – i marxistiske termer i produktionsforholdene. Han bevægede sig mere og mere fra studiet af kulturer til studiet af samfund. I sidste instans så han Europas unikke særpræg som et produkt af manglen på enhver central styring af teknologien og af dens socio-økonomiske forgreninger:

»I det tempererede Europa var der omkring 1500 f.Kr. etableret en særegen politisk økonomisk struktur lig den, der eksisterede ca. 1000 år tidligere i det ægæiske område, men ellers intet andet sted i bronzealderens verden. Et internationalt kommercielt system sammenkædede en uregerlig masse af små politiske enheder. Hvad enten de var bystater eller stammer, havde de alle, skønt de skinsygt vogtede deres autonomi og på samme tid søgte at underkue hinanden, ikke desto mindre givet afskald på en uafhængig økonomi ved at tage materialer, der måtte importeres, i brug til væsentlig udrustning«. (Childe 1958b:172).

Endnu et eksempel på Childes stillingtagen til arkæologiens nutidige relevans var hans engagement i fagforeningsuddannelse. I næsten 30 år var han medlem af »*The Association of Scientific Workers*«, og ved adskillige lejligheder var han hovedtaler ved møder med det formål at gøre resultater af videnskabelig forskning kendt i bredere kredse. Han understøttede også aktiviteterne i »*The National Council of Labour Colleges*« (NCLC), en socialistisk organisation der arbejder for voksenundervisningen blandt arbejderklassen, og mellem 1924 og 1941 skrev han anmeldelser af bøger om politik, etnografi og arkæologi til »*The Plebs*« månedsskiftet for NCLC. Disse anmeldelser, der var skrevet i en direkte og enkel stil, spredte kendskabet til skrifter af forskere som Elliot Smith, Perry, Frazer, Hocart og Lowie til læsere, som traditionelt havde interesse for såvel social udvikling som økonomi og politik.

I en periode understøttede Childe den politiske holdning i USSR særlig efter den tyske invasion i 1941 og i den kolde krigs første år. En marxistisk – leninistisk linie gennemstrømmer hans bøger »*Scotland before the Scots*« (1946) og »*History*« (1947), og efter at han var flyttet til London, blev han formand for den historisk, arkæologiske sektion af »Selskabet for kulturelle forbindelser med Soviet« og skrev til dets tidsskrift. Det glædede Childe, da »*The Dawn of European Civilization*« blev udgivet i russisk oversættelse i 1952, og han hilste den »rammende kritik« velkommen, som A. L. Mongait skrev som introduktion, da han forberedte 6. udgave af bogen i 1956 (Childe 1957:XIII). I disse koldkrigsår, da akademiske kontakter mellem øst og vest var minimale, stræbte han efter at holde nogle af dørene åbne.

I 1957 skrev han imidlertid om »*the Marrist perversion of Marxism*« (Childe 1958a:72), der var en indirekte reference til den brydning, som havde fundet sted i 1950 mellem soviet intellektuelle om linguisten N. Y. Marrs teorier, og som Stalin havde blandet sig i.

Resultatet var, at Childe nær slutningen af sit liv anså den marxisme – leninisme, som havde hersket i USSR før 1950, som ukorrekt. Det er imidlertid uklart, hvorvidt han også betragtede »den rensede« marxismeleninisme fra tiden efter 1950 som værende indenfor den Marx – marxistiske tradition.

Childe var selvfølgelig videnskabsmand af sin tid, men hans arbejder og tænkning var ikke bundet til den. Hans interesse for etableringen af en

lydhør og socialt ansvarlig arkæologi er helt nutidig. Vi står i gæld til ham for hans massive indflydelse på den organiserede opfattelse af det videnskabelige materiale, og for hans krav om, at arkæologi ved at være både videnskabelig i sin metode og historisk i sine resultater ikke behøver at være et esoterisk fag. Hans sammenkædning af marxisme med arkæologi anses i dag af nogle kritikere som et træk, der blot er karakteristisk for hans tid, men denne sammenkædnings indflydelse på hans liv og arbejde er lærerig for dem, som vil granske den nøjere.

Peter Gathercole
Darwin College, Cambridge

Oversættelse: Poul Kjærum og Lene Larsen

Gordon Childe after thirty years

By Peter Gathercole

Professor Vere Gordon Childe (1892-1957) was the most distinguished European prehistorian of his time. Australian by birth, a graduate of Sydney and Oxford Universities, he came to prehistory from comparative philology. Between 1915 and his death he wrote many books and articles; if one includes revised editions, translations and reviews, his bibliography exceeds 600 items. His particular interests were the Neolithic and Bronze Ages of Europe, but to these he added the influences on their development of the ancient Near East. He also wrote on the contribution of archaeology to the study of social evolution and had a deep interest in contemporary society's perception of itself.

Childe possessed an encyclopaedic knowledge of the data, which he brought to chronological and cultural order with a thoroughness previously unknown in the English-speaking archaeological world. These data he controlled by his alertness to the significance of new evidence, the results of which he incorporated in the revisions of his major books.

Generally regarded as primarily a brilliant synthesist, he saw his contribution to archaeology very differently, as offering »interpretative concepts and methods of explanation« (Childe 1958a:69). Behind this remark was his conviction that the subject required above all clear methods of research, and that what endures in interpretations are the concepts that inform them. In his hands archaeology also became a subject with implications wider than its concern with material evidence. It could illuminate such matters as the development of society, past, present and future. To understand Childe's archaeological career, some attention must be paid to its background. In 1917, having completed his Oxford studies, Childe returned to Australia, where he was unable to obtain an academic post because of his political activities. Eventually he became private secretary to John Storey, the leader of the New South Wales' Labour Party, who became Prime Minister when the Party came to power in April 1920. During this period Childe collected the material for his first book, *How Labour Governs: a Study of Workers' Representation in Australia*, published in 1923. In late 1921 he was transferred to his government's office in London, but this move co-incided with a change of government at home and his post was promptly abolished. Although Childe did not immediately give up the prospect of a career in revolutionary politics, he decided to stay in England to pursue archaeological research. He remained on the Left for the rest of his life, and did not shun political action. Much of his archaeological writing should be viewed with this commitment in mind.

In 1925, after some years of travel to museums and sites, especially in central and eastern Europe, he was appointed Librarian of the Royal Anthropological Institute. Two years later his fortune changed dramatically with his appointment as the first Professor of Archaeology at the University of Edinburgh. Thus he was aged 35 before he obtained his first academic post.

The years 1925 to 1930 were immensely productive. Childe published a related sequence of books demonstrating how his interests had matured. *The Dawn of European Civilization* (1925) was to become his most influential (and most revised) work, in the preface to which he defined its scope in these often quoted words: »My theme is the foundation of European Civilization as a peculiar and individual manifestation of the human spirit« (Childe 1925:xiii). This was to be his preoccupying concern, other elements of which were explored in *The Aryans* (1926), *The Most Ancient East* (1928), *The Danube in Prehistory* (1929) and *The Bronze Age* (1930). Some commentators regard these books as his major achievement, but to others his writings on method and theory remain equally significant.

Childe spent 19 years in Scotland where he undertook, and promptly published, excavations at a variety of sites, including megaliths, settlements and hill forts, the most well-

known being the neolithic village of Skara Brae, Orkney, on which a book appeared in 1931. His teaching duties were limited (though it should be noted that until 1939 he was the only lecturer), and he produced other works of synthesis, notably *The Prehistory of Scotland* (1935) and *Prehistoric Communities of the British Isles* (1940). Between 1936 and 1944 he also published several non-specialist books which were very successful (see below).

In 1946 Childe became Professor of Prehistoric European Archaeology and Director of the Institute of Archaeology at London University, from where he retired in 1956. The stream of books and articles continued steadily during this decade, including further revisions of some of his major works. New departures included *History* (1947), *Social Evolution* (1951), *Piecing together the Past* (1956), *Society and Knowledge* (1956), *A Short Introduction to Archaeology* (1956) and *The Prehistory of European Society* (1958). The last was a posthumous work; on retirement Childe returned to Australia, where, convinced that he had nothing further to contribute to either his subject or society, he committed suicide.

Childe flourished during a very dynamic period of European prehistoric studies, when discoveries and fresh interpretations shed new light on the definitions and interrelationships of cultures. Only towards the end of his life were C14 dates becoming available in any quantity, while the drastic chronological revisions these dates entailed were still to come. According to Glyn Daniel, »Childe once said that there were no certain dates in European prehistory before 1400 B.C.« (Daniel 1967:282). Many of Childe's interpretations were always provisional, as he recognized. Once the independence of C14 dates was confirmed, many of Childe's arguments were negated. As Sherratt has observed, »radio-carbon dating seemed to confirm Europe's cultural autonomy in prehistoric times, and it did not take long for Childe's shaky chronological and intellectual framework to be overturned« (Sherratt 1989:183). It was no longer possible to regard Europe as the evolutionary infant of the Orient, though, ironically, its »peculiar and individual manifestation of the human spirit« that Childe had sought from 1925 had been demonstrated.

Much of Childe's heritage remains significant. For example in 1929 he stressed the subjective nature of interpretation:

The pattern of our canvas is not, however, logically imposed by the facts themselves. On the contrary it is a subjective construction, only obtained by the adoption of a certain assumption. We have assumed the priority of the south-east [of Europe], and interpreted our data accordingly as long as it was possible to do so without doing obvious violence to the facts (Childe 1929:417).

In 1950 he had this to say (as reported by Fortes) about the limitations of archaeologically defined cultures:

Artefacts are the fossilized remains of cultures such as can still be observed by anthropologists, and symbolize patterns of behaviour learnt within social groups just as language and custom is learnt. Though much is missing, an attempt can be made to reconstruct these behaviour patterns. But we have still to face the full difficulties of the concept. Culture conditions values and categories. The good, the true and the beautiful are relative categories given by society. We are bound to the frame of reference derived from our own culture and we are unable to get outside of it (Fortes 1950:713).

As Champion has commented, »more than any other writer before or since, [Childe] faced the critical problems of how knowledge of the prehistoric past is possible and what sort of knowledge it is« (Champion 1981). Childe's solution to this subjective/objective debate (itself an aspect of the sociology of knowledge) was to stress the close relationship of theory and practice. He maintained that

in practice the separation of subject from object is transcended. Real thoughts of the past have issued in action. Real thinking has already been objectified. To study a past society there is no need to turn its real thoughts into objects, for that has already been done. The relics and monuments studied by archaeology are patently objects, and need no translation into an alien conceptual framework. Yet they are concrete

expressions of thought. But what is true of the durable tools handled by archaeologists, is true, too, of intellectual tools so immaterial as mathematical formulae and logical categories (Childe 1949a:25).

But how, one might ask, does one recognize the archaeological presence of such immaterial tools? The problem is still topical.

Childe's awareness of what Champion (1981) has termed »the contemporary context« of archaeological research had wider implications for his work. Though always the dedicated specialist, he was also conscious of his obligations to the society that gave him the opportunities to practise his subject. He saw the evolution of European society as part of the »main stream« (his words) of social evolution, an attitude eloquently set out in his popular book, *What Happened in History* (1947), which many commentators today would consider as too Eurocentric a view. Childe was much influenced in this attitude by Hegel and Marx. Many of his characterizations of the attributes of prehistoric Europe in the first edition of *The Dawn of European Civilization* and in *The Aryans* are unambiguously Hegelian. His debt to Marxism in archaeological interpretation became explicit after a visit to the U.S.S.R. in 1934, which he acknowledged when reviewing a book by the classical scholar, George Thomson, in 1949:

I believe, as much as the author, that [Marxism] is potentially valuable, and that some of the workers [i.e. academic colleagues] may be converted to the sound method of dialectical materialism by a concrete demonstration (I was myself convinced by some Russian articles on prehistoric archaeology) (Childe 1949b:251).

But conviction concerning the correctness of dialectical materialism did not imply an immediate endorsement of Marxism-Leninism. An indication of this can be seen from the reactions of the Russian scholar, S. Lyaskovsky, to Childe's popular expositions of Old World social progress, *Man Makes Himself* (1936), *What Happened in History* and *Progress and Archaeology* (1944):

The author takes an interest in Soviet science and is sympathetic towards it. It is all the more important, then, to show that Childe's conception [of historical development] is confined to economic materialism. On the whole, it is quite far-removed from genuine Marxist ideology. Moreover, on a whole range of important issues in primitive and ancient history, the author unfortunately subscribes to reactionary views (Lyaskovsky 1947:104; translation by Barbara Laughlin).

Ever since writing *The Bronze Age* Childe had a particular interest in the social as much as the economic implications of technology – in Marxist terms, the relations of production. More and more he moved from a study of cultures to that of societies. Eventually he saw the uniqueness of Europe to derive from the absence of any central control of technology, and of its socio-economic ramifications:

In temperate Europe by 1500 B. C. had been established a distinctive politico-economic structure such as had existed a thousand years earlier in the Aegean, but nowhere else in the Bronze Age world. An international commercial system linked up a turbulent multitude of tiny political units. All these, whether city-states or tribes, while jealously guarding their autonomy, and at the same time seeking to subjugate one another, had none the less surrendered their economic independence by adopting for essential equipment materials that had to be imported (Childe 1958b:172).

A further example of Childe's commitment to archaeology's »contemporary context« was his support for trade union education. For nearly 30 years he was a member of the Association of Scientific Workers, and on several occasions was a main speaker at meetings aimed at making results of scientific research more widely known. He also supported the activities of the National Council of Labour Colleges, a socialist organization devoted to working class adult education, and between 1924 and 1941 contributed reviews of books on politics, anthropology and archaeology to *The Plebs*, the NCLC's monthly journal. These reviews,

written in a direct and simple style, brought the writings of such scholars as Elliot Smith, Perry, Frazer, Hocart and Lowie to the attention of a readership which had a traditional interest in social evolution as much as in economics and politics.

For a time Childe supported the political stance of the U.S.S.R., particularly after the German invasion in 1941 and during the early years of the Cold War. A Marxist-Leninist line pervades his books *Scotland before the Scots* (1946) and *History* (1947), while after his move to London he became chairman of the History and Archaeology Section of the Society for Cultural Relations with the U.S.S.R. and wrote for its journal. Childe was particularly pleased when *The Dawn of European Civilization* appeared in a Russian translation in 1952, and he welcomed the »pertinent criticisms« of A. L. Mongait, who wrote its introduction, when preparing the sixth edition of the book in 1956 (Childe 1957:xiii). In these Cold War years, when academic contacts between East and West were minimal, he strove to keep some of the links open.

In 1957, however, he wrote of »the Marrisonian perversion of Marxism« (Childe 1958a:72), an oblique reference to the controversy that had taken place in 1950 among Soviet intellectuals concerning the theories of the linguist, N. Y. Marr, in which Stalin had intervened. The implication of this usage was that, near the end of his life, Childe regarded as incorrect the Marxism-Leninism that had held sway in the U.S.S.R. before 1950. But he left unclear whether or not he considered the post-1950 »purged« Marxism-Leninism to be within the tradition of the Marxism of Marx.

Childe was, of course, a scholar of his time, but his work and thinking were not bound by it. His concern for the establishment of a socially responsible and responsive archaeology has a contemporary ring. We are indebted to him for his massive influence on the organized comprehension of the data, and for his insistence that archaeology, by being both scientific in its methods and historical in its findings, need not be an esoteric subject. His linking of Marxism with archaeology is regarded by some present-day critics as little more than a characteristic of his time, but its influence on his life and work carries lessons for those who are prepared to examine it seriously.

REFERENCES

- Champion, T. C. 1981: Piecing together the past, *The Times Higher Education Supplement*, 24 July, p. 13.
- Childe, V. G. 1925: *The Dawn of European Civilization*. Kegan Paul, Trench, Trubner & Co.: London.
- Childe, V. G. 1929: *The Danube in Prehistory*. Clarendon Press: Oxford.
- Childe, V. G. 1949a: *Social Worlds of Knowledge*. L. T. Hobhouse Memorial Trust Lecture, 19. Oxford University Press: London.
- Childe, V. G. 1949b: Review of G. Thomson, *Studies in Ancient Greek Society: The Prehistoric Aegean*, in *Labour Monthly*, 31: 250-3.
- Childe, V. G. 1957: *The Dawn of European Civilization*. Routledge & Kegan Paul: London.
- Childe, V. G. 1958a: Retrospect, *Antiquity*, 32: 69-74.
- Childe, V. G. 1958b: *The Prehistory of European Society*. Penguin Books: Harmondsworth.
- Daniel, G. 1967: *The Origins and Growth of Archaeology*. Penguin Books: Harmondsworth.
- Fortes, M. 1950: The Concept of Culture, *Nature*, 166: 711-3.
- Lyaskovskiy, S. 1947: *Ėstnik drevnei istorii* [Review of Ancient History], No. 20:98-104.
- Sherratt, A. 1989: V. Gordon Childe: Archaeology and Intellectual History, *Past and Present*, No. 151-85.